

Een jas van woorden

Bezit poëzie magische krachten?
In de bundel 'De Verloren
Talisman' gaan 37 dichters op
zoek naar een antwoord.

Door WARD WIJNDELTS

Er zijn veel lieve dichters. Dat blijkt wel uit de bundeling *De Verloren Talisman*, waaraan 37 Nederlandse en Vlaamse poëten bijdroegen. Afgelopen weekend, op het poëziefestival 'Haarlemse Nachten 2', werd het vierkante, goed verzorgde boek van uitgeverij De Zingende Zaag gepresenteerd. De kleine Haarlemse uitgeverij heeft wat betreft bijzondere uitgaven een naam hoog te houden. Zo verscheen enkele jaren terug *Een Keizer op Kamers*, een vrolijk en mooi uitgegeven boekje over de vele Haarlemse huisadressen van Lodewijk van Deysel.

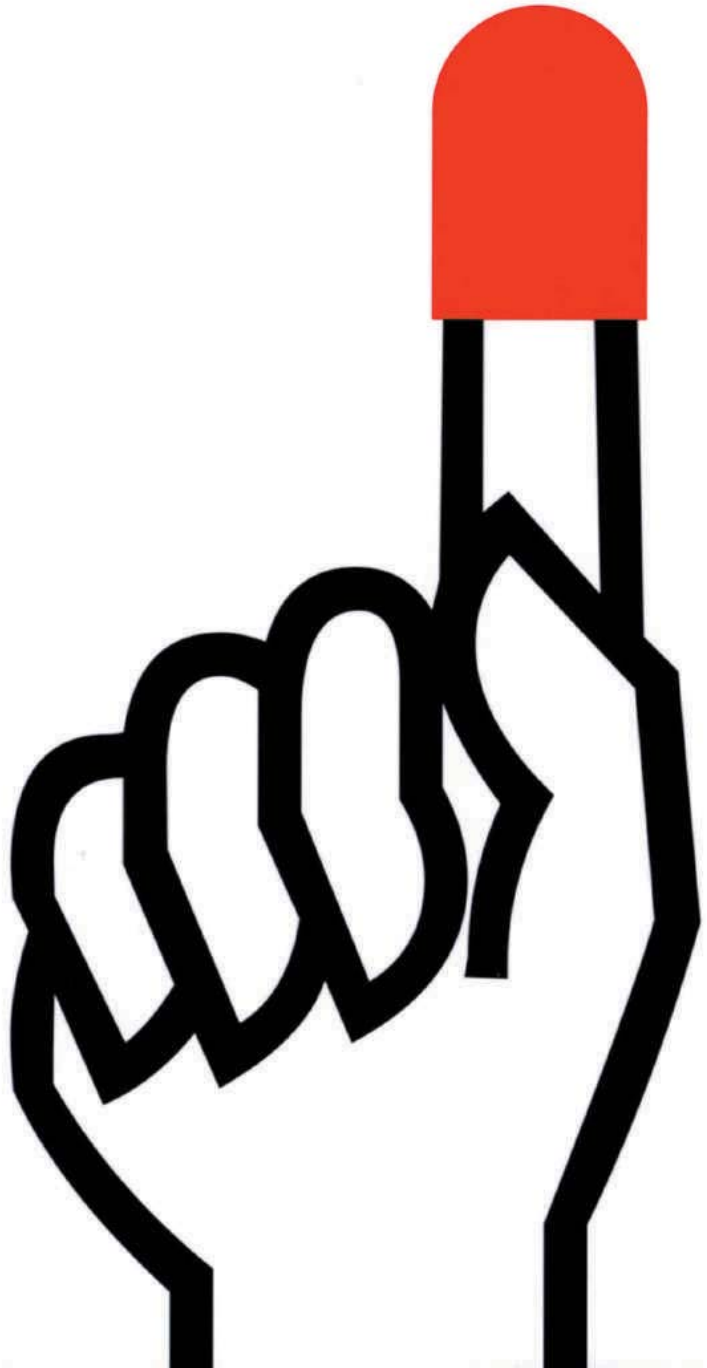
Voor *De Verloren Talisman* verzocht George Moormann – sinds begin 2004 stadsdichter van Haarlem – collegadichters om een 'gedicht als talisman' te schrijven. Met daarbij als centrale vraag: kan poëzie beschermen, zoals bezweringen, amuletten, mascottes en talismannen dat schijnen te kunnen? En in het verlengde daarvan: bezit poëzie misschien zelfs magische krachten?

In de antwoorden van veel dichters klinkt, zoals gezegd, vooral liefde door. Met verschillen in object – dochter, partner of mensheid – en toon. In het gedicht *Dat je* van Willem van Toorn is de toon vaderlijk, beschermend: 'Moet je vluchten van een plek/ waar je over land bent gekomen/ maar waar je niet langer kunt wonen:/ loop over water weg./ Niet bang zijn. Dat kan je best.' Bij Leo Vroman – hij dicht nog steeds – spat de emotie van het papier: 'Papier. Maar wel beschreven/ en wat nooit verdrinkt/ is de stem van mijn inkt/ voor jou overgebleven,/ en die sijpelt maar één ding:/ ik hou van je, ik hou van je,/ mijn dierbare vreemdeling.'

Zo volgen de ik-vind-je-zoo-lief-gedichten elkaar op. Of het nu Wim Hofman is – 'Maakt u zich geen zorgen/ er is altijd wel iemand/ die op de tijd let' – of Kester Freriks: 'Zorg dat zijn schaduw je niet meeneemt naar het voorgoed/ Geharnaste beeld van het kind dat je eens was [...]'. Het is steeds de Ander die wordt toegesproken, die beschermd moet worden in een jas van woorden.

Ed Leeflang laat bij zijn optreden in de Toneelschuur om half twaalf 's avonds een ander geluid horen. In het gedicht dat hij voordraagt – en dat overigens niet in de bundel staat – spijkt iemand een masker op zijn deur, om zo het kwaad tegen te houden. De consequentie is uiteindelijk dat het masker de bewoner niet meer toelaat in zijn eigen woning. Dit is een vorm van bezwering die zich met het ik bezighoudt, met het individu, dat in de tijd van de talismannen nog niet zo'n grote rol speelde.

Ook Maria Barnas richt zich in *Ik maak dat hij wegkomt* meer op zichzelf. „Eigenlijk is elk gedicht dat ik maak een bezwering”, zegt ze om 1 uur 's nachts met een schuchtere blik in de zaal. Die zaal was

Illustratie van Jo Klaps bij het gedicht van Erik Lindner in 'De Verloren Talisman'.

aan het begin van de avond gevuld met zeker 200 man, maar bevat op dat moment nog een paar dozijn mensen. Het is Remco Ekker – niet aanwezig in de Toneelschuur, maar wel in de bundeling – die met zijn gedicht *Amulet* definitief de brug slaat tussen de middeleeuwse magie en het narcistische nu. 'Draag dit dan bij je niet als bezwering/ van het noodlot, maar van jezelf.' Daarmee is de ergste vijand ontmaskerd.

'De schrijfmachine mijmert gekkepraat./ Lees maar, er staat niet wat er staat' dichtte Martinus Nijhoff in *Awater*. Het is de kracht van poëzie, *down-to-earth* en in een notendop. In zijn bijdrage aan *De Verloren Talisman* keert Erik Lindner

Nijhoffs bewering om: 'Als ik naar zee loop/ kan ik twee kanten op// -uiteinden van een regel/ leest ze langs haar wijsvinger mee/ zie je, er staat best wel wat er staat.' De vraag is dan: wat blijft er over?

Zo bevat *De Verloren Talisman* moderne varianten op de 'talisman', de beschreven velletjes die mensen (vooral vroeger) ter afwending van het Kwaad in hun kleding verborgen. Daarom zit er nog een los vel in het boek, waarop alle gedichten piepklein staan afgedrukt.

'De Verloren Talisman, taalmagie van 37 hedendaagse dichters' Uitgeverij De Zingende Zaag, 112 blz., € 40. Zie ook: www.dezingendezaag.com